Alueelliset kehitysnäkymät

Syksy 2026

Kanta-Häme

Juha Salminen
Sisä-Suomen elinvoimakeskus

26.11.2026

Elinvoimakeskus

Kanta-Häme

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Maakunta muodostuu kolmesta seutukunnasta sekä 11 kunnasta. 30.6.2026 Kanta-Hämeen väestö oli noin 168 600 henkilöä, josta 15–64-vuotiaiden osuus oli 59 %, eli 99 000 henkilöä ja huoltosuhde oli 70 prosenttia. Huoltosuhteen luku oli noussut edellisestä vuodesta 0,1 prosenttiyksikköä. Kanta-Hämeen väestö väheni vuositasolla vertailtuna ennakkotietojen mukaan -122 henkilöä. Kuntien välinen muuttoliike suuntautuu yhä pääkaupunkiseudulle ja Tampereelle. Pääkaupunkiseudun vetovoimaisuus oli kasvanut. Erityisesti luonnollinen väestönkehitys oli hiipunut, vaikka maahanmuutto on sitä jossain määrin korjannut. Nyt maahanmuuttokin on vähenemässä. Hämeenlinnan seutukunta edustaa 54 % maakunnan väestöstä. Riihimäen seutukunta kattaa 26 % ja Forssan seutukunta 20 % maakunnan väestöstä. Kanta-Hämeen asuinpaikkarakenteesta kaupunkialueet käsittävät 77 % ja maaseutu 23 %. Vuoden 2026 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana Kanta-Hämeen asuntokunnista noin 47 % oli yhden henkilön talouksia. 4 henkilöä tai enemmän oli noin 11 % talouksista. Suosituimmat asumismuodot olivat omakotitalo noin 45 % osuudella ja kerrostalo noin 39 % osuudella.

Perusasteen suorittaneiden osuus Kanta-Hämeen alueella oli vuonna 2025 yli 15-vuotiaista 74 % ja toisen asteen suorittaneiden osuus 43 %. Korkea-asteen suorittaneita oli 30 %. Yli neljänneksellä työikäisestä väestöstä ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Työvoiman määrä oli vuonna 2025 lähes 79 000 henkilöä ja työllisyysaste vuoden 2026 toisella neljänneksellä oli 72 %. Kanta-Hämeessä oli yritysten toimipaikkoja 17 300 kpl, joissa työskenteli lähes 38 000 henkilöä. Henkilöstön määrä jakautui merkittävimmin teollisuuteen, tukku- ja vähittäiskauppaan, rakentamiseen, kuljetukseen ja varastointiin sekä hallinto- ja tukitoimiin. Vastaavasti toimipaikkojen lukumäärä oli suurinta maataloudessa, teollisuudessa, rakentamisessa, tukku- ja vähittäiskaupassa, kiinteistöalan toiminnassa sekä tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa. Kanta-Hämeen yritysten lukumäärä kasvoi vuositasolla 1 %.

Kanta-Hämettä kuvailtaessa, esiin nousee seuraavia muuttujia: digitalisaatio, jossa Kanta-Häme on hyödyntäjä ja soveltaja. Vihreän siirtymän osalta kiertotalouden testaaja eli pilotoija. Biotalouden ja elintarvikesektorin mukana osana laajempaa arvoketjua. Turvallisuussektorilla infra-osaaminen, logistinen keskus ja huoltovarmuuden solmukohta. Teollisuuden uudistumisessa valmistavan teollisuuden painoarvo on iso.

Kanta-Hämeen maakunnan jalostusarvoltaan merkittävimmät toimialat olivat teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa, rakentaminen, kuljetus ja varastointi sekä tieteellinen ja tekninen toiminta, joiden osuus koko jalostusarvosta oli 70 %. Bruttoarvoltaan merkittävimmät toimialat olivat teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa sekä rakentaminen. Osuus koko bruttoarvosta oli 70 %. Vuoden 2026 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana Kanta-Hämeessä lopetti toimintansa 343 yritystä. Lopettaneiden yritysten määrä selittyy heikolla taloustilanteella. Aloittaneiden yritysten määrä samalla ajanjaksolla oli 256 kpl. Konkurssien määrä vuoden 2026 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana oli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Konkurssiin ajautuneista yrityksistä henkilöstöä irtisanottiin selvästi vähemmän, vain 20 % vuoden 2025 vastaavasta ajankohdasta. Aloitettujen rakennushankkeiden kerrosneliöiden osuus vuoden 2025 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana oli 50 800 m2 kun vastaavana aikana vuonna 2026 luku oli 44 800 m2.

Kanta-Häme sijaitsee keskeisellä paikalla pääradan ja tärkeimpien valtateiden risteyskohdassa, mikä tukee niin liikkumista kuin yritystoimintaakin. Alueen sijainti Helsingin, Tampereen ja Turun muodostaman kasvukolmion sisällä tekee siitä logistiikan kannalta erinomaisen paikan sekä asumiseen että yritystoimintaan. Maakunnan kolme seutukuntaa täydentävät toisiaan ja tarjoavat erilaisia vahvuuksia niin elinkeinoelämän kuin elinympäristön näkökulmasta. Hämeenlinna toimii maakunnan keskuksena, ja se on hallinnollinen, koulutuksellinen ja kulttuurinen ydin. Riihimäen seutu on teknologiapainotteinen ja sen vahvuuksia ovat muun muassa logistiikka ja puolustusteollisuus. Forssan seutu puolestaan tunnetaan teollisuuden ja erityisesti elintarvike- ja konepajateollisuuden perinteistä. Vaikka perinteisemmän teollisuuden, kuten konepajateollisuuden, alan työpaikat ovat vuosien saatossa vähentyneet, metalliteollisuuden ja elintarvikkeiden valmistuksen työpaikkojen määrä on pysynyt ennallaan. Forssan seudun rooli korostuu turvallisuus- ja puolustusteollisuuden toiminnassa. Alueelta pendelöidään paljon sekä Tampereen seudulle että pääkaupunkiseudulle.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Business Finland oli myöntänyt Kanta-Hämeelle vuoden 2026 tammi-heinäkuun aikana yhteensä yli 5,4 miljoonaa euroa erilaisiin yritysten hankkeisiin. 12 % tästä oli suoraan tutkimukseen ja 70 % avustuksena. Lainat kattavat 18 %. Osuudet yrityskoon mukaan olivat: mikroyritykset 34 %, pienet yritykset 22 %, keskikokoiset yritykset 13 % ja suuret yritykset 31 %. Teollisuuden toimialan osuus näistä oli 2 miljoonaa euroa ja avustusten osuus 75 %. Rahoitus oli suunnattu tasaisesti eri yrityskokoluokkien mukaan, jotka hakevat kansainvälistymistä. Koulutussektorille summasta meni 1,4 miljoonaa, josta 79 % tutkimukseen.

Rahoitetut investoinnit olivat kasvussa Kanta-Hämeessä. Finnveran tammi−kesäkuussa 2026 myöntämä pk- ja midcap-yritysten rahoitus laski Kanta-Hämeessä viime vuoden vastaavasta ajasta. Finnveran ja muiden rahoittajien kanssa yhdessä mahdollistamien investointien kokonaisarvo taas nousi hienoisesti Kanta-Hämeessä, mikä kertoo yritysten positiivisista näkymistä. Mikroyritysten ja aloittavien yritysten kasvuun tarkoitetulla lainalla oli kysyntää maakunnassa ja myös maatalousyritysten suurinvestointien rahoitus on herättänyt kiinnostusta. Vuosittainen vaihtelu on normaalia, mutta pitkällä tähtäimellä investointien saaminen kasvuun on maakunnan taloudelle erittäin tärkeää.

Finnvera varautuu rahoittamaan investointeja. Finnvera on lisännyt rahoitusta innovatiivisten yritysten skaalautumisvaiheeseen, mikroyritysten ja aloittavien yritysten lainojen myöntämistä ja toimimista takaajana maatalouden suurissa investoinneissa. Finnveran rahoitus Kanta-Hämeen yrityksille oli tammi−kesäkuussa lähes vuodentakaisessa vauhdissa 7 miljoonassa eurossa. Finnveran osarahoittamien investointien arvo oli merkittävästi korkeammalla tasolla kuin vielä kaksi vuotta sitten. Kanta-Hämeen investoinneissa oli piristymistä jo toista vuotta peräkkäin. Erityisesti liike-elämän palvelujen investoinnit kasvoivat. Teollisuuden investoinnit puolestaan vähenivät.

Omistajanvaihdosten rahoitus ja rahoitettujen yrityskauppojen määrä laskivat vuodentakaisesta, joskin vuosittainen vaihtelu on huomattavaa. Finnveran rahoitus vientiin on ollut Kanta-Hämeessä tyypillisesti hyvin vähäistä. Todennäköisesti maakunnan viennin näkymät vahvistuvat uusien kasvualojen myötä. Odotettavissa on, että puolustus- ja kaksikäyttöteollisuudesta nousisi maakuntaan uutta vientipotentiaalia yritysten suoran viennin ja alihankintaverkoston kautta. Toimiala nojaa vahvasti kansainväliseen kysyntään. Euroopan investointirahaston takaamia digitalisaatio- ja innovaatiolainoja myönnettiin selvästi viime vuotta vähemmän, mikä kertonee varovaisuudesta investointien käynnistämisessä. Lainoja mikroyritysten ja aloittavien yritysten kasvuhankkeisiin myönnettiin katsausmaakunnissa yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. EU-lainojen hyödyntäminen oli valitettavan matalalla, vaikka vakuudettomat lainat ovat hyvä tapa vauhdittaa yritysten vihreän siirtymän investointeja. Mikroyrityslainan kysyntä on ollut lupaavaa, ja lainoja myönnettiin useille eri toimialoille. Pienimpien yritysten on vaikea saada rahoitusta kaupallisilta rahoittajilta. Tyypillisesti pienyritykset toimivat palvelualoilla, jotka hyötyvät kuluttajien ostovoiman kasvusta.

Taloudessa näkyy nyt selviä merkkejä paremmasta: kulutus, investoinnit ja vienti ovat vahvistuneet. Monelle yritykselle juuri nyt voi olla oikea hetki valmistautua seuraavaan kasvuvaiheeseen. Teollisuuden tilauskannat ovat vahvistuneet, kuluttajien ostovoima paranee ja kaupan alan näkymät ovat myönteisemmät kuin

vielä muutama vuosi sitten. Tästä huolimatta monet yritykset suhtautuvat edelleen varovaisesti lainanottoon ja investointeihin. On kuitenkin hyvä muistaa, että myös investointivelan välttäminen voi muodostua riskiksi, sillä investointien lykkääminen liian pitkälle voi heikentää yrityksen kilpailukykyä. Finnveran rahoitus maatalousyritysten suuriin investointeihin on herättänyt kiinnostusta. Maatalouden investoinnit ovat suuria ja hankesuunnittelu vie aikaa.

Kanta-Hämeessä Finnveran yhdessä muiden rahoittajien kanssa osarahoittamat investoinnit kasvoivat edellisvuodesta. Investointirahoituksen kasvu on Kanta-Hämeen taloudelle erittäin hyvä uutinen. Investointien osalta merkittävin toimiala oli teollisuus. Hieman vajaa puolet kokonaisrahoituksista kohdistui yritysten käyttöpääomatarpeisiin. Pk-yritysten sekä kotimaan että viennin toimituksiin liittyvissä takauksissa puolestaan nähtiin kasvua edellisvuodesta. Kanta-Hämeen alueella Finnveran osuus kokonaisrahoituksista nousi, mikä tarkoittaa, että haastavassa taloustilanteessa pankit halusivat aiempaa enemmän jakaa rahoituksen riskiä Finnveran kanssa. Yrityskauppojen määrä odotetaan kasvavan, kun ostajien tulevaisuudennäkymät ja luottamus talouden kasvuun paranevat. Voimakkaasti kasvuhakuisilla pk-yrityksillä pankkirahoituksen saaminen edellytti Finnveran takausta. Vaikka rahoituksen saanti on heikentynyt viime vuosina, kehitys näyttää tasaantuneen.

Finnveran myöntämät takaukset ovat ratkaisevia rahoituksen saatavuuden turvaamisessa, ja yhteistyö rahoittajien kanssa toimii hyvin. Finnveran tuoteparannukset ja uudet ratkaisut, kuten mikrolainapilotti ja sen jatko, pk-takauksen laajennukset sekä kohdennettu riskinotto, ovat saaneet myönteistä palautetta. Finnveran suorien lainojen tulee täydentää markkinaa häiritsemättä sitä, mutta määräaikaisina toimina ne voivat tukea riskirahoitusta ja kasvua. Lisäksi rahoittajat näkevät tarpeen vahvistaa muiden julkisten toimijoiden ja EU-rahoituksen roolia riskinjakajana sekä parantaa julkisten toimijoiden rahoitusneuvontaa, jotta yritykset tunnistaisivat paremmin rahoitusmahdollisuutensa

Pk-yritysten rahoituksen saatavuudesta yleisesti on kuitenkin erilaisia näkemyksiä. Rahoittajien mukaan tilanne on parantunut, mutta yrittäjät kokevat sen edelleen vaikeaksi erityisesti vakuuksien, maksukyvyn, heikon taloustilanteen sekä oman pääoman ehtoisen rahoituksen vähäisyyden vuoksi. Haasteet korostuvat mikro- ja kasvuyrityksissä. Valtion rooli korostuu markkinapuutetilanteissa. Business Finland ja Finnvera sekä elinvoimakeskukset ovat keskeisiä pk-yritysten rahoituksen mahdollistajia. Käyttöpääomatarpeet ja viennin rahoituksen kasvu kertovat siitä, että kokonaisuudessaan yritykset tekivät kauppaa ja toiminta oli aktiivista. Toisaalta myöskään maamme ulkoiset häiriötekijät eivät näytä vaikuttaneen merkittävämmin suunnitelmiin, vaan turvallisuusteknologian ja puolus-

tusteollisuuden aloilla nähdään kasvun mahdollisuuksia. Toimialoista teollisuuden rahoitus kasvoi maakunnassa edellisvuodesta, mutta selvimmin kasvoi liikeelämän palveluiden rahoitus. Muutaman vilkkaamman vuoden jälkeen rahoitettujen omistajanvaihdosten lukumäärä jälleen laski. Pk-yritysten maksuvaikeuksien määrä väheni selvästi loppuvuoden aikana. Erityisesti nuorempien yritysten tilanne on parantunut. Pk-yritysten suhdannepohja lienee takanapäin, mutta yritysten rahoituksen saatavuudessa on edelleen merkittäviä haasteita. Nyt kolmannes rahoitusta tarvinneista yrityksistä ilmoitti, ettei ole saanut tai hakenut rahoitusta tarpeesta huolimatta. Jos yritykset eivät saa rahoitusta tai kokevat, että hakeminen on liian vaikeaa, rahoitusmarkkina ei tue riittävästi Suomen talouden kasvua. Samaan aikaan täysin velattomien yritysten määrä on kasvanut, mikä kertoo, ettei investointeja ole viety eteenpäin.

Tuntuvat kasvutoimet edellyttävät usein ulkoista rahoitusta, mikä on työkalu kasvuun. Yritysten onkin tärkeä huomata, että myös investointivelka ja voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten rahoituksen saatavuus eivät ole viime vuosina entisestään heikentynyt. Monilla yrityksillä on taloudellisen tilanteensa puolesta erittäin hyvä hetki tehdä investointeja. Korkotaso ja inflaatio ovat vakaat, työvoimaa on saatavilla ja viennin tilauskirjat kasvussa, joten kotimaista ja kansainvälistä kysyntää on. Pk-yritysten investointihalukkuus on pysynyt vaatimattomana. Työllisyyden laaja-alaista toipumista joudutaan odottamaan vuoden 2027 alkupuolelle. Pk-yritykset ovat ymmärrettävästi varovaisia palkkaamaan uusia tekijöitä.

Pk-yritysten kasvuhakuisuus on laskenut pitkään, mutta nyt on havaittavissa myönteistä kehitystä, kun kasvuhakuisuus on kääntynyt lievään nousuun. Lähes puolet pk-yrityksistä on joko voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvuhakuisia. Lupaavasta kohenemisesta huolimatta kasvuhakuisuus on edelleen pitkän aikavälin tasoon verrattuna vaatimatonta. Kasvuyrityksillä on keskeinen rooli taloudessa: Ne kehittävät uusia innovaatioita, toimivat kasvun moottoreina ja kirittävät muita yrityksiä. Niiden joukosta nousee myös kaivattuja kansainvälisiä kärkiyrityksiä. Pk-yritysten tekoälyn sekä muiden digitaalisten palveluiden ja työkalujen käyttöönotto on kiihtynyt. Lähes puolet pk-yrityksistä kokee tekoälyn käytön yrityksen toiminnan kannalta aiheellisena nyt tai seuraavan vuoden aikana. Hieman yli neljännes pk-yrityksistä kertoo käyttävänsä tekoälyä säännöllisesti ja yli kolmannes satunnaisesti. Tiedon tai osaamisen puute hidastaa tekoälyn käyttöönottoa pk-yrityksissä. Yleisesti yritysrahoitusmarkkina piristyi vuonna 2026, ja luotonkysyntä sekä investointirahoituksen näkymät ovat vahvistuneet. Kasvun odotetaan jatkuvan myös vuonna 2027. Yrityksillä on edelleen merkittävää kasvuvaraa ja vastaavasti myös rahoittajilla on tilaa ja tarvetta rohkeamman rahoittajaroolin ottamiseen tämän kasvun tukemisessa. Tämä korostaa tarvetta monipuolistaa rahoitusratkaisuja, vahvistaa oman pääoman ehtoista

rahoitusta sekä houkutella markkinoille uusia rahoittajia perinteisen pankkikeskeisyyden rinnalle. Tässä kokonaisuudessa myös julkisella rahoituksella on tärkeä rooli yksityisen rahoituksen täydentäjänä ja uusien rahoittajien houkuttelijana. Taloudessa merkittäviä muuttujia olivat työttömyysasteen kasvun hidastuminen sekä yritysten liikevaihdon että tuloksen nouseva kehityssuunta. Velkaaste säilyi kuitenkin lähes entisellään ja osa yrityksistä onkin pienentänyt merkittävästi lainamääriään. Yritysten mukaan lainoituksen saanti on vaikeutunut muutaman vuoden aikana, varsinkin maakunnan reuna-aluilla.

Viennin arvo oli ennakkotietojen perusteella vuoden 2026 aikana kasvanut vuoden 2025 viennin tasosta, eli Kanta-Hämeen vientiyritysten tilanne oli parempi kuin vuotta aiemmin. Muutos viennin elpymisestä tapahtui vuoden 2025 viimeisellä neljänneksellä. Kanta-Hämeessä ulkomaankauppaan suuntautuneita yrityksiä on noin 250 kpl. Vuoden 2025 Viennin arvo oli noin 1,9 miljardia euroa, josta teollisuuden osuus on 88 %, kaupan alan 4 % ja muiden toimialojen 8 %. Teollisuuden osuus oli noussut 5 prosenttiyksikköä vuoden aikana. Viennin rakenne jakautui Kanta-Hämeessä seuraavanlaisesti: suuret yritykset 84 %, keskisuuret 10 % ja pienet 6 %. Viennin arvon mukaan yli 100 miljoonaa euroa vievät 72 % koko viennin osuudesta. Vuoden 2026 ennakkolukujen perusteella viennin kokonaisarvo kasvaisi yli 2 miljardin tasoon.

Haastavaa viennin tilanteessa on, että palveluiden viennin osuus koko viennistä oli 5 % ja EU- maihin suuntautuneesta viennistä 6 %. Ongelma tulee jalostusasteen tasosta, joka pienen palvelutuoteviennin vuoksi on matala. Kunnittain vertailtuna Hämeenlinnan merkitys maakunnan viennistä oli 73 %, Riihimäen 11 %, Janakkalan 9 % ja Forssan 5 %. Kansainvälistymiseen suuntautuneista yrityksistä majapaikkaa piti Forssassa 45 %, Hämeenlinnassa 27 %, Riihimäellä 11 % ja Hausjärvellä 18 %. Kokonaisviennistä noin 23 % suuntautuu EU-maiden ulkopuolelle. Kansainvälistymiseen suuntautuneiden yritysten merkitys viennin kasvussa on trendinomaisesti nouseva ja samalla se vahvistaa alueen työvoiman osaamisen kehitystä. Talouden kasvu tarvitsee tuekseen osaavaa työvoimaa, mutta kansainvälinen kauppa on kuitenkin ratkaisevin asia kasvun kannalta. Haaste Kanta-Hämeen alueella on yleisesti yritysten heikko investointihalukkuus. Suuret konepaja-alan toimijat ovat edelleen kiinnostuneita suomalaisista pienehköistä konepajayrityksistä ja niiden kanssa tehdystä yhteistyöstä sekä ostoista. Hankintaa Suomesta on lisätty maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi.

Tekninen tukkukauppa on parantanut tulostaan maakunnan alueella. Teknisen tukkukaupan myynnin volyymi kääntyi hienoiseen nousuun vuoden 2025 jälkimmäisellä puoliskolla. Ennakkotietojen perusteella vuoden 2026 kahden ensimmäisen neljänneksen myynti ylitti edellisen vuoden vastaavan ajan kolmella

prosentilla. Teknisen kaupan kasvua on johtanut erityisesti teollisuuden tuotteiden ja palveluiden myynnin piristyminen. Teollisuudessa kysyntä on pysynyt vahvana, vaikka maailman- ja kauppapolitiikassa on koettu voimakasta epävarmuutta. Vientiteollisuuden hyvä loppuvuoden kehitys näkyy selvästi liiton *(Kysymys: Minkä liiton?)* jäsenyritysten myynnissä. Tukkukauppa, varsinkin teollisuuteen, näyttää kuitenkin kannattavan kaupan toimialaa. Yleisesti henkilöstöstä yritetään pitää kiinni toimialasta riippumatta ja mahdollisuuksien mukaan muutosneuvotteluiden tuloksina tilanne hoidetaan lomautuksina sekä muina tehtäväjärjestelyinä irtisanomisten sijaan. Tukkukaupassa työllisyyden lasku pysähtyi, minkä mahdollistivat teollisuuden tilaukset. Odotukset lähiajan myynnin osalta ovat maltillisen myönteiset.

Vähittäiskauppa kuluttajien suuntaan on hieman heikentynyt ja tämä näkyy niin liikevaihdon kuin kannattavuudenkin osalta. Näitä heijastusvaikutuksia tarvittaisiin. Kaupasta katoaa suoritusportaan tehtäviä ja tukitoimintoja, kun ne korvataan automatisaation, digitalisaation ja tekoälyn avulla. Tehostamista ja tuottavuuden parantamista on siis luvassa edelleen. Työllisyystilanne olisi parempi, jos myynti kasvaisi. Kotimaisen kysynnän merkitystä talouskasvulle ja työllisyydelle ei ole ymmärretty.

Rakentamisen tuotteiden ja palveluiden myynti sen sijaan jatkoi tasaista laskuaan. Myynti heikkeni muutamia prosentteja niin vuoden 2025 viimeisen neljänneksen kuin koko vuodenkin aikana. Vuoden 2026 alkupuolisko ei tuonut odotettua nousua, vaan tilanne on säilynyt vuoden 2025 kaltaisena. Rakennusalalla haasteet jatkuvat, vaikka suunta on hieman kohentunut. Uusia rakennuslupia myönnetään edelleen poikkeuksellisen vähän. Asuntorakentamisen virkoaminen edellyttäisi asuntokaupan vahvaa käynnistymistä ja asuntojen hintojen kääntymistä nousuun. Rakentaminen ei ole kuitenkaan romahtanut, vaikka mielikuva siltä näyttää. Rakentamiseen liittyy asuinrakentamisen lisäksi mm. liikerakennukset, infrarakentaminen, varastorakennukset, maatalouden rakennukset ja teollisuuden rakennukset.

Teollisuuden tuotanto-odotukset ovat parantuneet, mutta investointien pysyvämpi kasvu vaatii kysynnän pitkäkestoista vahvistumista. Kapasiteetin käyttöaste on yhä keskiarvon alapuolella, mikä kertoo, että teollisuus pystyy nykyisellä kapasiteetillaan vastaamaan kysynnän kasvuun. Investoinneissa näkyy kuitenkin toipumisen merkkejä: Puolustussektorin lisääntyvä kysyntä ja energiasiirtymän hankkeet vahvistavat näkymiä. Elinkeinorakenne Kanta-Hämeessä on monipuolinen. Tällä hetkellä puolustusteollisuus kasvaa Suomessa kovaa vauhtia. NCAGE-koodi (NATO Commercial and Government Entity Code), sekä eri maiden suorat puolustusmateriaalihankinnat ovat nostaneet puolustusteollisuuden liikevaihdon muutamassa vuodessa hyvään kasvuun.

Kanta-Hämeen turvallisuus- ja puolustusteollisuuden yrityksissä työskentelee yli 1 500 henkilöä. Kanta-Hämeessä tehdään tällä hetkellä merkittävä osa Suomen puolustusteollisuuteen liittyvästä tuotannosta. Tämä näkyy esimerkiksi Forssassa. Forssassa järjestettävä vastuullisen liiketoiminnan FRUSH-tapahtuma keskittyy kokonaisturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen. NCAGE-yritysten määrä tällä hetkellä Kanta-Hämeen alueella on 52 kpl ja näiden yritysten viennin arvo yli 330 miljoonaa euroa. Suhteellisesti suurin työllisyyden kasvu Suomessa on viime vuosina kuitenkin nähty avaruusteknologiassa. Avaruusosaaminen on puolustusvälineteollisuuden nopeimmin kasvava osa-alue ja avaruutta hyödynnetään muun muassa tiedustelutiedon hankkimiseen ja viestintään. Forssalainen DA-Group suunnittelee ja valmistaa muun muassa avaruuteen lähetettävää tutkateknologiaa. Puolustusteollisuudella ja kaksikäyttötuotteilla on merkittävä rooli myös Hämeenlinnassa ja Riihimäellä. Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin.

Riihimäellä sijaitsevalla Millogin testikeskuksessa on tarjolla monipuoliset testausympäristöt, jotka auttavat yrityksiä kehittämään kaksikäyttöteknologioita ja innovaatioita. Keskus on suunnattu erityisesti startup- ja pk-yrityksille, mukaan lukien NATO DIANA -kiihdyttämön (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic) ja DEFINE-kiihdyttämön yritykset. Tarkoituksena on palvella yrityksiä kaikista Nato-maista. Yritysten käytössä on myös Hämeen ammattikorkeakoulun GPU-palvelin (Graphics Processing Unit Server), joka mahdollistaa tekoälylaskennan sekä tukee tekoälysovellusten kehitystä. Puolustusteollisuuden lisäksi maakunnan muita kasvavia aloja ovat robotiikka, kierto- ja biotalous sekä vihreä siirtymä.

Myös datakeskusten sijoittumista Kanta-Hämeeseen on selvitetty. Alueella toimii useita yrityksiä, jotka kehittävät innovatiivisia ratkaisuja esimerkiksi uusiutuvan energian, materiaalikierrätyksen ja ympäristöteknologian saralla. Hämeenlinnan seutukunnan MORE-yritysalueen kiertotalouskeskus on herättänyt kiinnostusta ja houkutellut toimijoita eri puolilta Suomea. Myös Forssan seudulla biohajoavien sivuvirtojen käsittelyyn ja kierrätykseen liittyvät investoinnit tukevat alueen asemaa kiertotalouden edelläkävijänä.

Kantahämäläisten yritysten tunnelmat ovat vaihtelevia, mutta kääntyivät vuoden 2025 syksyn aikana positiivisemmaksi. Kanta-Hämeen alueen yleiset suhdannenäkymät ovat olleet negatiivisemmat kuin koko maassa keskimäärin. Kanta-Hämeen haaste näkyy liikevaihdossa sekä kannattavuudessa. Innovaatioiden ja investointien määrä ei näytä kasvavan samalla tapaa kuin oli odotettu. Olemassa olevasta henkilöstöstä pidetään kiinni, mutta suuria rekrytointeja ei koettu olevan tulossa. Tilanne on kuitenkin riippuvainen yksittäisen toimialan tai

yrityksen tilanteesta, jotka voivat olla toisistaan eriävät. Seutukunnittain tarkasteltuna Forssan seudun suhdannenäkymät ovat muita seutukuntia selvästi positiivisemmat.

Taustalla vaikuttavat odotukset talouden yleisestä elpymisestä. Odotusten paranemiseen ovat vaikuttaneet matalana pysynyt inflaatio ja korkojen lasku. Neljännes yrityksistä kertoo liikevaihdon kasvaneen kuluvan vuoden aikana. Tilauskannan kasvusta edelliseen vuoteen verrattuna kertoo viidennes yrityksistä. Seuraavien kuuden kuukauden aikana liikevaihdon kasvua ennakoi kolmannes yrityksistä ja tilauskannan kasvua lähes viidennes. Niin ikään yritysten kannattavuus on kehittymässä parempaan suuntaan. Erityisesti rakennusalan yritysten haastava tilanne on vähitellen helpottamassa. Yritysten kasvua on heikentänyt kysynnän puute. Yrityksen toimiala vaikuttaa odotuksiin. Joillakin toimialoilla (esim. kokonaisturvallisuuden ratkaisut) on mennyt hyvin koko vuoden. Keskeisenä osana ovat muun muassa osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät kysymykset. Kasvun edellytys on kovassa korkean tason osaamisessa ja innovaatioissa. TKI (tutkimus-, kehitys- ja innovaatio) -rahoitus on mahdollisuus myös yrityksille. Yrityksillä tulisi olla kyvykkyyttä tarttua haasteeseen ja tekemään TKI-työtä.

Vuoden 2026 osalta odotukset niin investointien kasvuun kuin viennin arvon kasvuun ovat positiiviset. Investoinnit ovat kuitenkin kokonaisuutena melko matalalla tasolla ja Kanta-Hämeessä Investoinnit on suunnattu pääsääntöisesti ohjelmistoihin, koneisiin ja kalusteisiin sekä uusiin toimipaikkoihin. Monen yrityksen toiminta oli kuitenkin säilynyt vakaana, varsinkin informaatio- ja viestintäalan sekä rahoitus- ja vakuutustoiminnassa olevien yritysten osalta. Elintarvikesektorin merkittävyys on noussut esille viimeisten vuosien aikana sekä huoltovarmuuden että globaalien markkinoiden osalta. Tämän takia alkutuotantoon sekä sen sivuvirtoihin panostaminen on nähty olennaisena tekijänä maakunnan elinvoimaisuudessa. Lähes 90 % elintarvikeviennistä oli muutamien yritysten käsissä. Maakunnan alueella toimii huomattava määrä innovatiivisia yrityksiä, joiden kasvuun ja ennen kaikkea kansainvälistymisen mahdollisuuksiin olisi suunnattava rahoitusta.

Tieverkoston toimivuuden merkitys nähdään myös investointihalukkuuden muutoksissa. Kanta-Hämeen tieverkon kokonaispituus on yli 2 200 km, josta valtateiden ja kantateiden osuus hieman alle viidennes. Kaikkiaan päällystettyä tieverkostoa oli reilut 1 700 km. Tienpitoon suunnattujen rahoitusten tarkoituksena vuoden 2026 aikana olisi korjata noin 115 km tiestöä. Huonokuntoisia päällysteitä oli kaikkiaan 15 % koko tiestöstä. Korjaustarve on huomattava, varsinkin kun huomioidaan maakunnan merkitys valtakunnan liikenteen logistiikan toimi-

vuuden näkökulmasta. Positiivista signaalia talouden kasvulle tuo se, että vuoden 2026 aikana erikoiskuljetusten määrä arvioidaan kasvavan, joten tavaravirran ja liikenteen kasvu on odotetavissa.

Tiedossa olevia investointeja, joiden toteutus alkaa vuosien 2026–2027 aikana:

Adapteo Finland Oy	Adapteo rakennuttaa Riihimäelle uudet tuotantotilat, joihin nykyisin Järvenpäässä ja Ylöjärvellä sijaitsevat varastointi-, kunnostus- ja räätälöintitoiminnot keskitetään. Rakennusmoduulien valmistus, huolto ja valmistus
Asfaltti Alfa Oy	Energiatehokkuuden kasvattaminen asfalttituotannossa
K-Citymarket Hämeensaari	Kaupan tilojen uusintaa
Datakeskus MORE-alueella (120 MW)	120 MW Datakeskus
Datakeskuskampus	Ratasmäen 450 MW datakeskus
Delfort Oy	Erikoispaperin tuotantolinja
Elenia Oy	Sähköverkon kapasiteetin kasvattaminen
Energiayhtiö Loimua Oy	Infran yms. uusiminen
Envor Oy	Envorin biohajoavien sivuvirtojen käsittelylaitoksen laajennus
Fiskars Oy Iittalan lasitehdas	Maakaasu-uunit korvataan sähköllä, CO_2-päästöt -74 %.
GlobalConnect valokuituinvestoinnit	Energiaverkko
Jokioisten Leipomo Oy	Uusittu tuotantolinja
Kansainvälinen logistiikkakeskus	12 kpl suunnittelu- ja luvitusvaiheessa
Kanssi Business Area -teollisuusalue	Teollisuusalue
KennoTech Oy	Tuotannon laajennus
Länsilinjat Oy	Kuljetuskaluston sähköistys yhteensä 17 ajoneuvoon

Millog Oy	Riihimäen Herajoelle Droonien testausalue
MORE-alueen uusi eritasoliittymä (Vt3)	Parantaa yritysalueen saavutettavuutta, valtion ja Hämeenlinnan kaupungin yhteishanke.
Niinimäen tuulivoimala	12 kpl suunnittelu- ja luvitusvaiheessa.
OnWood Oy	Tuotantotilat, uudet linjastot
Patria Oy	Ajoneuvotuotannon laajennus
Puusepänliike Hannes Oy	Tuotantotilojen laajennus, maalaamo, pintakäsittelytilat
Rengas-Vekka Oy	Mobility Service-hanke
Sallilan Sähkö Oy	Sähköverkkojen päivitys
Osuuskauppa Hämeenmaa	Uudet kaupan tilat
SRV Oy	Puurakenteinen teollisuuskeskittymä
SSAB Oy	Konekannan uusiminen
Tammelan lihajalostaja Oy	Kaluston uusiminen ja tuotannon tehostaminen
Tehokierto Oy	Konekannan uusiminen
Tekova Development Oy	Moduulitehdas rakentamisen uuteen malliin
Tervakoski Oy	Laajennus plus siityminen uusiutuvaan energiaan
Winda Energy Oy	Datakeskus 10 MW ja siihen liittyvä infra

Hämeenlinnaan rakennetaan Suomen ensimmäinen puurakenteinen teollisuuskeskittymä eli MORE-yritysalue, joka sijaitsee keskeisellä paikalla valtateidennumero kymmenen ja kolmen varrella. Alueella on noin sata yritystä ja 1 400 työpaikkaa useilta eri aloilta. Vuoteen 2030 mennessä MOREn tavoitteena on kasvaa yli kolmen tuhannen työpaikan alueeksi. Uuden moottoritieliittymän MORE saa vuoden 2026 loppupuolella. Alueelle suunnitellaan toteutettavaksi myös ainutlaatuista, pääosin omavaraista energiaekosysteemiä, jossa hyödynnetään pelkästään uusiutuvia energialähteitä. Tämä vähentää merkittävästi päästöjä ja tuo tuntuvia säästöjä ylläpitokuluihin.

Patrian johtama ja Business Finlandin osarahoittama eALLIANCE-veturihanke vahvistaa suomalaisten siviili- ja puolustusteknologiayritysten välistä yhteistyötä. Hankkeen tavoitteena on luoda murroksellisia digitaalisia ratkaisuja, joilla mahdollistetaan tehokkaampi tiedonvaihto ja kattavan digitaalisen virtuaalimaailman rakentaminen. Patrian kanssa hanketta on rakentamassa merkittävä määrä kumppaniyrityksiä ja muita yhteistyökumppaneita. Yritys- ja yhteistyökumppaniverkosto mahdollistaa sekä suurten yritysten että pk-yritysten yhteistyön innovatiivisia puolustus- ja kaksoiskäyttöteknologioita kehitettäessä. Myös suomalaiset tutkimusorganisaatiot, yliopistot sekä teollisuusalan muut yhteistyöorganisaatiot ovat tärkeässä roolissa. Riihimäellä tehtiin maailmanluokan läpimurto, kun jätteenpolton savukaasuista onnistuttiin valmistamaan biohajoavaa muovia. Lopen Silmänkannon yritysalueella panostetaan yritysten toiminnan helpottamiseen sekä luodaan erinomaiset edellytykset uusien kiertotalousinvestointien kehittämiselle yrityksen yhteistyökumppaneiden kanssa alueella. Silmänkannon tontit ovat nyt sitovasti varattu tai myyty. Silmänkannon tämänhetkinen tilanne osoittaa, että kysyntä kunnan yritystonteille on erittäin vahvaa. Alueen kehittämisestä ja laajentamisesta käydään parhaillaan keskusteluita.

Maakunnan elinvoimaa ja uudistumiskykyä tukee sen koulutusjärjestelmä. Korkeakoulutuksen veturina toimii Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK, jolla on kampuksia Hämeenlinnassa, Riihimäellä ja Forssassa sekä muualla Etelä-Suomessa. Uusi, Riihimäen Matkakeskukseen rakennettava kampus on käytössä vuonna 2027. Hämeen ammattikorkeakoulun Forssan kampusta kehitetään yhteistyössä seutukunnan toimijoiden kanssa siten, että koulutus kytkeytyy aiempaa vahvemmin alueen yritysten ja työelämän tarpeisiin. Forssaan rakentuu uusi, alueelle räätälöity koulutusmalli. Hämeen ammattikorkeakoulun tiloissa aloitti toimintansa uusi innovaatioyksikkö. Innovaatioyksikön tehtävänä on vahvistaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta, nopeuttaa tutkimustulosten kaupallistamista sekä tukea opiskelijoiden startup- ja innovaatiotoimintaa sekä yrittäjyyttä. Uusi yksikkö vahvistanee alueen tutkimus- ja kehitystoimintaa, sillä Kanta-Hämeessä on melko vähän tutkimus- ja kehitystoimintaan investoivia toimialoja. Maakunnan tutkimus- ja kehitysinvestoinnit ovatkin valtakunnallisesti tarkastellen suhteellisen vähäisiä. Alueen tutkimus- ja kehitysinvestoinneissa on kuitenkin yksi poikkeuksellinen piirre. Muista alueista poiketen julkisen sektorin osuus oli t&k-investoinneissa yli neljännes. Kanta-Hämeen tavoitteena on alueen nostaminen Suomen johtavaksi maakunnaksi sienimateriaalien biovalmistuksessa. Alueen ensimmäinen sienibiovalimo rakentuu ammattikorkeakoulun SmartBio -koulutus- ja tutkimusympäristöön. Biovalimo toimii osaamiskeskuksena, jossa kehitetään ja testataan uusia sienirihmastoa sisältäviä komposiittimateriaaleja, joita voidaan hyödyntää pakkaus- ja rakennusmateriaaleina sekä tekstiiliteollisuudessa esimerkiksi nahan korvaajana. Smart-

Bion tavoite on luonnon kantokykyä parantavien innovaatioiden luominen. Laboratorioissa kehitetään mm. korvikkeita uhanalaisille raaka-aineille ja elintarvikkeille.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Työvoimabarometrin alueellisen ennakointitilaisuuden asiantuntijoiden ajatuksia tilanteesta: Työmarkkinatilanteen arvioitiin olevan hitaasti paranemassa, mutta lähtötilanne on edelleen heikko. Pitkäaikaistyöttömyys kuormittaa tällä hetkellä sekä työttömiä että kuntataloutta. Työllisyyspalveluissa on kuitenkin osaavaa henkilöstöä ja vahva tekemisen tahto. Uudessa toimintamallissa toimijoiden roolit ja yhteistyökäytännöt ovat vielä osin muotoutumassa. Oppilaitoksilla on myös keskeinen rooli osaamisen ylläpitämisessä, kehittämisessä ja työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Kanta-Hämeen alueella nähdään potentiaalia ja piilevää potentiaalia. Kaivataan panostusta TKI-toimintaan sekä tukea startup-yritysten vahvistamiseen. Nuorisotyöttömyys nostettiin erityiseksi huoleksi. Yrityksiä tulisi kannustaa tarjoamaan nuorille työ- ja harjoittelumahdollisuuksia. Myös alle 18-vuotiaiden työllistämistä ja harjoittelua yrityksissä tulisi toteuttaa nykyistä laajemmin.

Työssäkäyntialuetta on tarkasteltava maakuntaa laajemmin. Lounais-Hämeen kasvavat investoinnit, kuten datakeskukset, voivat lisätä työvoiman liikkuvuutta pitkienkin etäisyyksien päästä. Alueella on käyttämätöntä potentiaalia, mutta TKI-toiminnan, startupien ja spin-off-yritysten syntymistä on tuettava nykyistä vahvemmin. Lyhyen aikavälin kysyntä on suhdannetilanteen vuoksi vaimeaa, mutta pidemmällä aikavälillä osaajatarve kasvaa eläköitymisen ja investointien seurauksena. Tarvetta on erityisesti insinööreille, sairaanhoitajille ja käytännön ammattiosaajille. Keskeinen kysymys on, milloin yritysten luottamus vahvistuu niin, että rekrytoinnit käynnistyvät. Tekoäly ja muu teknologinen kehitys muuttavat osaamisvaatimuksia. Tekoäly voi parantaa tuottavuutta ja helpottaa työvoimapulaa, mutta monet käytännön tehtävät edellyttävät jatkossakin ihmistyötä ja käden taitoja. Kysymys on siitä, miten kyvykkyyksiä ja esimerkiksi tekoälyä viedään käytäntöön. Ammatillisen koulutuksen on palveltava sekä mikroyrityksiä että suuria teollisuuslaitoksia. Tutkinnon perusteiden, työelämän tarpeiden ja koulutuksen rahoituksen välillä nähtiin haasteita. Lounais-Hämeen näkymät arvioitiin vakaiksi ja kasvaviksi. Tulevien datakeskusinvestointien odotetaan synnyttävän uudenlaisia tehtäviä ja osaamistarpeita.

Ajankohtainen ongelma ei välttämättä ole osaamisen puute vaan työvoiman heikko kysyntä. Alueen osaamisvaranto on pääosin hyvä, mutta jatkuvan oppimisen tarjonnan on reagoitava nopeasti muuttuviin tarpeisiin. Teknologia- ja tekoälykyvykkyys on keskeinen läpileikkaava osaamistarve. Työntekijöiden tulee

osata hyödyntää uusia välineitä omissa tehtävissään. Yritykset korostavat käytännön ammattiosaamista ja työelämätaitoja. Harjoittelu- ja työssäoppimispaikkojen riittävyys on tärkeää, koska käytännön osaamista ei voida tuottaa vain oppilaitoksissa. Muutososaamista ja valmiutta vastaanottaa vieraskielistä työvoimaa tarvitaan nykyistä enemmän. Vaikka tarve ei juuri nyt näy kaikilla aloilla, tilanne muuttuu työvoiman ikääntyessä. Yrittäjyysosaamista tulisi vahvistaa. Kanta-Hämeessä on paljon mikroyrittäjyyttä, mutta kasvuhakuisuutta, ensimmäisen työntekijän palkkaamista ja yritysten skaalautumista ylöspäin on tuettava.

Työvoiman saannin osalta tarve helpottuu, mutta eläköityminen ja uudet toimenkuvat vaativat jatkuvia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen kehittämiseen sekä uusien henkilöiden rekrytointiin. Tilanteeseen vaikuttavat toimiala sekä työnantajan kokoluokka. Tällä hetkellä pienempien yritysten mahdollisuudet rekrytoida ovat aikaisempaa paremmat, koska tarjontaa osaajista on tällä hetkellä enemmän. Koulutustasosta ja toimialasta riippumatta osaajien tarve säilyy tulevaisuudessakin. Tavoitteena ongelmakentän helpottamiseksi on auttaa yrityksiä tehostamalla yhteistyötä työllisyysalueiden, oppilaitosten sekä muiden Kanta-Hämeen julkissektorin toimijoiden välillä. Keinoja ovat muun muassa yritysten koordinoitu kontaktointi, yhteistyöverkostojen syntymisen edistäminen yritysten ja muiden organisaatioiden välille sekä tietopohjan vastaanottaminen siitä, millaisia palvelutarpeita yrityksillä on ja miten näihin voidaan saada apua. Sisä-Suomen elinvoimakeskuksessa on huomioitu tilanne ja avuksi on otettu uusia tietotuotteita kuten maakuntakohtaisten investointien- ja viennin kehityksen seuranta. Lisäksi mm. työvoimabarometrin hyödyntäminen tilannearvioissa on todettu laadukkaaksi työvälineeksi. Tavoitteena on auttaa asian ratkaisemiseksi niillä keinoilla, joita elinvoimakeskuksella, työllisyysalueilla sekä oppilaitoksilla on antaa yritysten käyttöön.

Perusosaamisen taso, kyvykkyys vihreässä siirtymässä ja murrosteknologioissa sekä osaajien saatavuus huolestuttavat laajalti. Erityisesti vientialoilla korostuu ohjelmisto- ja laiteosaaminen. Sähkö- ja automaatio-osaaminen sekä peruskonetekniikan osaamisen taso huolettavat. Kriittisen osaamisen tarpeet eri toimialoilla ovat yritysten tilasta hyvin monialaisia. Vahvimmin esiin nousevat tarpeet murrosteknologioihin kuten kvanttiteknologiaan ja tekoälyyn liittyen, vihreässä siirtymässä, kokonaisuuksien hallinnassa ja systeemisessä ajattelussa. Turvallisuussektorin valmistavan teollisuuden sekä suunnittelun osaamisen tilanne synnyttää uusia tarpeita koulutuksen ja yleisen osaamisen osalta. Lisäksi tarpeita nähdään jatkuvan oppimisen vahvistamiselle, lisäkoulutukselle ja joustaville koulutusratkaisuille. Maakunnan koulutuspolitiikka on onnistunut huolehtimaan alueen yritysten työvoiman saannista, joten valmistuneiden muuttaminen pois Kanta-Hämeen talousalueelta lähinnä pääkaupunkiseudulle oli maltillista.

Kansainvälisten osaajien tarve ei tällä hetkellä ole yritysten näkökulmasta kiireellisin asia. Tarve kasvaa vasta lähivuosien aikana.

Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta tilanne on tietyillä aloilla haasteellinen. Tämän hetken tilanne näkyy siten, että työssäoppimisjaksoja on vaikea toteuttaa. Työvoiman tarve on kuitenkin selkeä eli valmistuvat opiskelijat työllistyvät suhteellisen hyvin. Korkeakoulutettujen tilanne on todella erilainen viime vuoteen verrattuna. Työpaikkoja ei ole samalla tavalla tarjolla ja korkeakoulutettujen työttömyys on kasvanut. Korkeakoulutus on pitkäkestoista ja pitkäjänteinen osaamisen kehittäminen kannattaa. Muuntokoulutuksille olisi nyt tarvetta. Panostukset erilaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntämiseen tulee myös kysymykseen. Erilaisia toteuttamis- ja kehittämistapoja sekä hyviä rahoituksen toimintamalleja on oltava tarjolla ja niitä pitää jatkossakin kehittää sekä ylläpitää. Rahoituksella tuetaan myös työvoiman osaamisen kehittämistä niin yrityksien sisällä, kuin täydentämään työvoimatarpeita. Työllisyys kehittyy suotuisaan suuntaan, mutta vaatii myös panostuksia julkisen vallan osalta sekä kotimaan yritysten halukkuutta lisätä henkilöstöä tai säilyttää nykyisen työvoiman osaaminen.

Työvoiman lisäystarpeet vaihtelevat suuresti eri toimialojen ja yritysten välillä. Monilla ei ole tällä hetkellä tarvetta rekrytoida lisää henkilöstöä, kun taas toiset etsivät erityisiä osaajia tulevaisuuteen. Monet yritykset raportoivat, että tällä hetkellä ei ole tarvetta lisätä työvoimaa. Useat vastaukset korostavat, että vaikka nyt ei ole tarvetta lisätyöntekijöille, tulevaisuudessa saattaa ilmetä tarpeita. Joillakin aloilla tilanne näyttäytyy toiveikkaana, kun taas toisilla yrityksillä on vaikeuksia löytää uusia asiakkaita. Asiakasvirran kasvattaminen on lähtökohta lisähenkilöstön palkkaamiseen. Monet yritykset ovat varovaisia rekrytoinneissaan ja seuraavat tilannetta jatkuvasti, mikä voi viitata epävarmuuteen markkinoilla. Ryhmien ja alojen erikoistarpeet eroavat huomattavasti ja tämä tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia kohdennetuille rekrytoinneille. Haasteena on myös vanhojen asiakkaiden asiakastyytyväisyys ja liiketoiminnan elpyminen.

Uhkakuvia löytyy rakentamisen hidastumisen tuomasta kerrannaisvaikutuksesta, kiinteistöjen arvon alenemisesta, sukupolvenvaihdoksien vähenemisestä sekä tilakoon kasvun hidastumisesta. Sitä kautta työikäinen väestö muuttaa kasvukeskuksiin. Myös työnantajien olisi syytä käyttää omalta osaltaan yrityksen sisäisiä resursseja, jotta yritykseen tulisi uutta osaamista, jota voisi kutsua henkiseksi investoinniksi. Muutokset ovat lievästi negatiivisia, sillä työttömien työnhakijoiden sekä pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrä ja suhteellinen osuus kaikista työttömistä työnhakijoista kasvaa. Suurin kysymys on laaja työttömyys, johon kuuluvat työttömien työnhakijoiden lisäksi erilaisissa palveluissa olevat henkilöt.

Työvoiman liikkuvuus on ollut myös haaste. Koulutukselle asetetaan jatkossa entistä suurempia paineita. Oppiminen on edelleen tärkeää työmarkkinoille pääsemiseksi. Tärkeää olisi varmistaa kaikille vähintään toisen asteen tutkinto. Yrittäjäkoulutuksen lisääminen opetusohjelmaan, niin ammatillisella puolella kuin korkeakoulusektorilla, olisi tärkeä suunnan muutos. Myös rakennetyöttömyyden nähdään olevan tilanne, jonka korjaamiseen vaaditaan lisäpanostuksia. Yritysten sisäisen roolituksen ja luottamuksen merkitys kasvaa työvoiman kysyntää ajatellen. Suurimpia ongelmia pk-sektorilla ovat rahoituksen saatavuus sekä vakuuksien puuttuminen, jotta rahoitus järjestyisi. Rahoituksen puute vaikuttaa suoraan kykyyn rekrytoida, vaikka siihen olisi tarvetta. Samalla uskallus palkata lisää henkilöstöä on myös normaalioloissa haaste. Asian helpottaminen ja keventäminen olisi välttämätöntä.

Jatkossa tarvitaan tehokkaampaa yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Ammatillisen koulutuksen osaajia tullaan tarvitsemaan jatkossakin. Suhdanne kehittyy parempaan suuntaan ja yritysten työllistämiskynnys madaltuu ja osaajille on kysyntää. Tärkeää on kyky oppia uutta sekä joustaa työn ja tehtävän mukaan. Kasvun edellytyksiä parannetaan ajattelemalla isosti. Korkeakoulu kouluttaa osaajia, jotka luovat innovaatioiden kautta hyvinvointia. TKI-liitännäiset työpaikat ovat 5 vuoden aikana lisääntyneet yli viidenneksellä ja kehityksen olisi syytä jatkua. Esimerkiksi haasteet etätyöhön liittyen tulee ratkaista, kuten jatkossa etätyön sopivuus erilaisiin tehtäväkokonaisuuksiin. Yrityselämä tulisi tuoda lähemmäksi opiskeluvaihetta ja varmistua, että nivelvaiheet jäävät lyhyiksi. Osaajien ja ideoijien tulee kiinnittyä pk– ja mikroyrityksiin. Tarvitaan laaja-alaista kasvun asennetta sekä joustavaa yhteistyötä oppilaitosten ja yritysten välillä, joka mahdollistaa myös uusien innovaatioiden syntymisen. Tarvittaisiin palvelukokonaisuus kasvuyritysten tukemiseksi, yrityksille tukea kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi ja rekrytoimiseksi sekä työhyvinvoinnin lisäämiseksi (hyvinvoiva työntekijä on paras työntekijä). Kasvun eväitä: Analyyttinen tiedolla johtaminen ja olemassa olevan tiedon hyödyntäminen, kasvun asenne ja siitä keskusteleminen, mahdollisuuksien oivaltaminen ja niiden hyödyntäminen. Kansainvälisillä osaajilla tulee olla myös tulevaisuuden näkymät Kanta-Hämeessä.

Lisäksi kasvun välineitä ovat väylät yrityksiin, kasvun rakentaminen, TKI- ja BF (Business Finland) -rahoitus ja alueen seutukuntien kiinnostavuuden kasvattaminen ulkomaisten sijoittajien osalta. Alueet, yritykset ja eri toimialat tulisi saada houkuttelevimmiksi markkinoinnin avulla. Kehittämistä vaativat muun muassa yhteistyön tiivistäminen oppilaitosten, työllisyysalueiden, valtion aluehallinnon ja yrittäjien välillä, osaamisen sanoittaminen (työnantajien tulisi pystyä kertomaan osaajatarpeensa paremmin), kynnysten madaltaminen, joustavuus ja helppous. Ajattelutavan muutoksella pystyttäisiin vaikuttamaan suhdanteisiin

myös itse. Tulisi panostaa myös henkiseen ja fyysiseen terveyteen eli ei auta mitään, vaikka on osaamispääomaa, mutta ei jaksa tehdä työtä. Iso huoli tällä hetkellä on nuorisotyöttömyydestä. On tärkeää kuitenkin huolehtia myös työttömien itsetunnon säilyttämisestä. Teknisen osaamisen lisäksi työelämässä tarvitaan myös metataitoja. Lisätään yritysten tietoa ja tietoisuutta eri palveluista ja mahdollisuuksista, joita mm. julkinen sektori tarjoaa vaikkapa koulutustarvetilanteessa. Työvoiman turvaamiselle on erilaisia vaihtoehtoja. Peruskoulutusputki tulee entistä selkeämmin suunnata aloille, joissa on jatkossa työvoiman kysyntää. Päätökset aloituspaikkojen muutoksista näkyvät viiveellä, joten ennakointia tulee hyödyntää. Työvoimakoulutusta tulee suunnata aloille, joilla tulee olemaan kysyntää.

Korkeakoulutusta tulisi myös suunnata tuleville työvoimapula-aloille. TKI-yhteistyö pk-yritysten ja oppilaitosten välillä nähdään tärkeänä lisäämään kokonaiskapasiteettia. Koulutusketjut tulisi laittaa kuntoon ja perusosaamiset pitää olla kunnossa toiselle asteelle tultaessa, jotta voidaan keskittyä ammatilliseen oppimiseen. Toisaalta lahjakkuuksia tulisi tukea, jotta jatkossa synnytettäisiin uusia ideoita ja innovaatioita. Tulisi ottaa tavoitteiksi yhdessä tekeminen, kehittämiskärkien sopiminen, elinkeinoelämän kohdennetun koulutusten tarjonnan näkyvämmäksi tekeminen päättäjille sekä ammatillisen koulutuksen tietämyksen lisääminen yrittäjille. Osa yrityksistä arvioi ammattiosaajien saatavuuden haastavan yrityksensä kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Yrityksistä kuuluu signaalia siitä, että ammattiosaajien saatavuus koettelee yritysten kilpailukykyä, Myös työelämään tulevien nuorten osaamistaso ja valmiudet haastavat valtaosaa maakunnan yrityksistä. Vaikka taloudessa on jo näkyvissä kasvua, talousnäkymän merkittävät epävarmuudet heikentävät luottamusta työmarkkinoilla. Tämä kaikki näkyy myös Kanta-Hämeessä.

Kehityssuuntia koskevat arviot

Kanta-Häme	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	**0**	**+**	**+**
Työttömyyden määrä	**-**	**+**	**+**
Työvoiman saatavuus	**+**	**-**	**-**
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Forssan seutukunta **Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	**0**	**+**	**+**
Työttömyyden määrä	**-**	**+**	**+**
Työvoiman saatavuus	**+**	**0**	**-**
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Hämenlinnan seutu-kunta **Hattula, Hämeenlinna ja Janakkala**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	**0**	**+**	**+**
Työttömyyden määrä	**-**	**+**	**+**
Työvoiman saatavuus	**+**	**-**	**-**
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Riihimäen seutukunta **Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki**	**Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen**	**Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**	**Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen**
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	**0**	**+**	**+**
Työttömyyden määrä	**-**	**+**	**+**
Työvoiman saatavuus	**+**	**-**	**-**
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

T Juha Salminen